

Herdenken van Mohammed Bhar

Mohammed Bhar was een **24-jarige Palestijnse man uit Shuja'iyya**, een dichtbevolkte wijk in **Gaza-Stad**. Hij werd geboren met **het syndroom van Down** en leefde met **autisme**, aandoeningen die zowel zijn afhankelijkheid van zijn familie als zijn rustige, groten-deels non-verbale houding vormden. Vrienden en burens herinnerden hem als een stille aanwezigheid die graag bij het raam zat en het straatleven beneden observeerde, snel bang werd van harde geluiden en afhankelijk was van de geruststellende stemmen van zijn ouders.

In een regio waar lawaai, angst en explosies constant zijn, was Mohammeds stilte zijn toevlucht – en de verantwoordelijkheid van zijn ouders. Zij leefden hun leven om hem te beschermen tegen de wreedheid van de wereld. Hij was niet politiek; hij was geen strijder. Hij was simpelweg een mens die zorg en vriendelijkheid nodig had – en die, tragisch genoeg, geen van beide vond op het moment van zijn dood.

Omstandigheden die leidden tot zijn dood

Op **3 juli 2024** trokken Israëliische soldaten Shuja'iyya binnen. Ze kwamen gepantserd, met geweren en een **militaire hond van de Oketz-eenheid**. Toen ze het appartement van de familie Bhar binnendrongen, verstijfde Mohammed van angst. Hij kon de geschreeuwde bevelen niet begrijpen; hij kon het tumult om zich heen nauwelijks verwerken. Binnen enkele seconden **lieten de soldaten de hond los**. Getuigen en zijn ouders herinneren zich hoe het dier **zijn arm en borst verscheurde**, terwijl de kleine kamer weergalmde van zijn geschreeuw. Zijn moeder probeerde hem te bereiken, maar werd **door de soldaten teruggedrokken**, zijn vader werd **tegen de muur gedrukt**. Ze werden vervolgens **geboeid en weggevoerd**, gedwongen hun huis te verlaten terwijl hun zoon bloedend op de grond lag.

Dagenlang werden de ouders vastgehouden. Toen ze eindelijk werden vrijgelaten, haastten ze zich terug door de verwoeste straten en vonden wat er van hun zoon over was: zijn **lichaam in ontbinding**, bloed verzameld in de scheuren van het beton, de stank van de dood waar hij ooit door een raam naar de wereld keek. Ze wasten en begroeven hem, niet in staat om zelfs officiële hulp in te roepen te midden van de gevechten.

Een mensenleven – kwetsbaar, gehandicapt, afhankelijk – werd gedoofd en achtergelaten zonder registratie of berouw.

3. De verontrustende geschiedenis van honden bij de IDF

De moord op Mohammed was geen op zichzelf staand incident. Het maakt deel uit van een **verontrustend patroon**: het gedocumenteerde gebruik door het Israëliische leger van **honden om Palestijnen te intimideren, te verwonden en te vernederen**.

- Het rapport van **B'Tselem uit 2015, "Wanneer de honden bijten"**, catalogiseerde gevallen waarin honden van de Oketz-eenheid ongewapende burgers aanvregen, inclusief kinderen, tijdens arrestatieoperaties. De organisatie concludeerde dat de praktijk neerkwam op *wrede, onmenselijke en vernederende behandeling*.
- **Breaking the Silence**, een groep voormalige Israëlische soldaten, heeft getuigenissen gepubliceerd waarin honden worden beschreven die werden gebruikt om **gevangenen te terroriseren**: soldaten kregen de opdracht om "ze in hun gezicht te laten blaffen" of de dieren toe te staan vastgebonden Palestijnen te bijten of te sleuren.
- **HaMoked** en **Physicians for Human Rights-Israel** hebben verklaringen verzameld van gevangenen die beschreven hoe **honden naar verhoorkamers werden gebracht** als instrumenten van vernedering.
- De **VN-Commissie tegen Marteling (CAT)** en **Human Rights Watch** hebben hun bezorgdheid geuit over het gebruik van honden in deze contexten, en gewaarschuwd dat dergelijke methoden in strijd zijn met Israël's verplichtingen onder internationaal recht.

Sommige getuigenissen beschrijven scènes van **vernedering** die zo ernstig zijn dat ze de grens tussen fysieke en psychologische marteling vervagen: honden die gedwongen werden te eten of te urineren nabij gebonden gevangenen, of om seksuele dominantie te simuleren. Hoewel niet alle beweringen onafhankelijk kunnen worden geverifieerd, is het **patroon van vernedering en dehumanisering** consistent in jarenlange rapportages.

In dit licht was de aanval die Mohammed Bhar doodde geen anomalie, maar de **grimmige culminatie van een institutionele praktijk** – een die de menselijke angst voor dieren bewapent om controle en terreur af te dwingen.

4. Het systeem van straffeloosheid onder Israëlisch/militaire wet

Binnen het Israëlische rechtssysteem hebben **Palestijnen vrijwel geen toegang tot gerechtigheid**. Alle vermeende overtredingen door soldaten in de bezette gebieden vallen onder de jurisdictie van de **Militaire Advocaat-Generaal (MAG)** van de IDF, niet onder burgerlijke rechtbanken.

De MAG beslist alleen of er een onderzoek wordt geopend, en weigert dit bijna altijd. Volgens statistieken van **Yesh Din uit 2023** leidde slechts **0,7 procent** van honderden Palestijnse klachten tussen 2019 en 2023 tot aanklachten. Meer dan **80 procent** werd gesloten zonder zelfs maar een onderzoek te openen.

Palestijnse slachtoffers kunnen geen strafrechtelijke klachten rechtstreeks indienen; ze moeten vertrouwen op Israëlische ngo's om namens hen petitie in te dienen. Reisbeperkingen, taalbarrières en het gebrek aan transparantie in het militaire systeem maken deelname vrijwel onmogelijk. Zelfs civiele rechtszaken worden geblokkeerd: wijzigingen in Israël's **Wet op Civiele Schade (2012)** ontslaan de staat van aansprakelijkheid voor schade die optreedt in "gevechtszones".

Deze architectuur van straffeloosheid betekent dat dezelfde instelling die beschuldigd wordt van wangedrag beslist of ze zichzelf zal onderzoeken. In het geval van Mohammed Bhar – zoals in de meeste andere gevallen – werd geen onderzoek geopend, geen soldaat ondervraagd, geen verantwoording nagestreefd.

5. Implicaties onder internationaal recht

Onder **internationaal humanitair recht (IHL)**, **internationaal mensenrechtenrecht (IHRL)** en het **Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof (ICC)** kan de moord op Mohammed Bhar worden beschouwd als **een oorlogsmisdaad en een ernstige schending van de Geneefse Conventies**.

a. Geneefse Conventies

- **Artikelen 27 en 32 van de Vierde Geneefse Conventie** garanderen de bescherming van burgers tegen geweld, intimidatie en vernederende behandeling.
- **Gemeenschappelijk Artikel 3** verbiedt “geweld tegen leven en persoon, in het bijzonder moord van welke aard dan ook, verminking, wrede behandeling en marteling”.
- **Artikel 16** verplicht partijen om te zorgen voor de gewonden en zieken. Het achterlaten van een gehandicapte burger om te sterven aan onbehandelde wonden **schendt deze plichten** en kwalificeert als “**opzettelijke moord**” – een ernstige schending onder **Artikel 147**.

b. Statuut van Rome (ICC) Artikelen 8(2)(a)(ii) en (iii) definiëren **opzettelijke moord** en **onmenselijke behandeling** als oorlogsmisdaden; Artikel 8(2)(b)(xxi) verbiedt **schendingen van persoonlijke waardigheid**. Indien bewezen opzettelijk, voldoet het loslaten van een hond op een niet-strijder en het weigeren van hulp aan deze elementen. Herhaalde patronen van dergelijke daden kunnen de drempel bereiken voor **misdaden tegen de menselijkheid** onder Artikelen 7(1)(f) en 7(1)(h).

c. Mensenrechtenverdragen Israëls verplichtingen onder het **Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten (ICCPR)**, de **Conventie tegen Marteling (CAT)** en de **Conventie inzake de Rechten van Personen met een Handicap (CRPD)** verbieden marteling, willekeurige ontneming van het leven en discriminatie. Mohammeds handicaps geven de zaak bijzonder gewicht onder Artikel 10 van de CRPD (recht op leven) en Artikel 15 (vrijheid van marteling).

d. Commando- en staatsverantwoordelijkheid Onder internationaal gewoonterecht en **Artikel 28 van het Statuut van Rome** kunnen commandanten strafrechtelijk aansprakelijk zijn als zij wisten of hadden moeten weten van misbruiken en deze niet hebben voorkomen of bestraft. Israël, als staat, draagt verantwoordelijkheid voor onrechtmatige daden en voor het nalaten ervan te onderzoeken.

Samen laten deze kaders weinig twijfel bestaan dat **de dood van Mohammed Bhar een onwettige moord is** onder internationaal recht.

Internationale reactie

Het nieuws over de dood van Mohammed Bhar verspreidde zich door humanitaire en gehandicaptenrechtenkringen.

- **Down Syndrome International** publiceerde een verklaring waarin “diepe schok en verdriet” werd uitgedrukt, en het incident werd bestempeld als “een gruwelijke schending van de menselijke waardigheid en het recht op leven van een persoon met een handicap”.
- **Islamic Relief Worldwide** veroordeelde de moord als “hartverscheurend” en riep op tot een **onafhankelijk internationaal onderzoek**.
- De **VN-Speciaal Rapporteur voor de Rechten van Personen met een Handicap** noemde de zaak als emblematisch voor de acute kwetsbaarheid van gehandicapten in conflictzones.
- Onderzoeken door **The Guardian**, **Le Monde** en **Haaretz** verbonden zijn dood met een breder onderzoek naar het gebruik van aanvalshonden door de IDF in civiele gebieden.

Maar afgezien van veroordelingen heeft **geen enkele staat of internationale instantie verantwoordelijkheid nagestreefd**. De afwezigheid van gerechtigheid versterkt het gevoel dat Palestijnse levens – vooral die van de meest kwetsbaren – onbeschermd blijven door de internationale orde die beweert hen te verdedigen.

Echo's van de donkerste hoofdstukken

Om de volledige morele ernst van Mohammed Bhars dood te begrijpen, moet men verder kijken dan Gaza, in de **donkere spiegel van de geschiedenis**.

De moord op een gehandicapte man die werd achtergelaten om te sterven, roept herinneringen op aan de **donkerste geschiedenissen van de mensheid**: de eugenetische ideologieën die ooit dergelijke levens als waardeloos beschouwden, het nazi-*Aktion T4*-programma dat gehandicapten uitroeide, de koloniale en institutionele wreedheid die degenen die anders waren uitwiste.

Wanneer een soldaat een hond kan bevelen een man te verscheuren die niet eens kan spreken, herleeft dezelfde oude logica van dehumanisering – dat sommige levens minder waard zijn. De geschiedenis waarschuwt ons wat volgt wanneer de samenleving deze overtuiging accepteert.

Een schending van het heilige: Joodse morele wet en de waarde van het leven

De tragedie van Mohammed Bhar verwondt ook het **morele hart van het jodendom zelf**, waarvan de leringen over de heiligheid van het leven tot de oudste en meest onbuigzame in de menselijke geschiedenis behoren. Twee fundamentele principes – *Pikuach Nefesh* en

B'tselem Elohim – maken de omstandigheden van zijn dood niet alleen een humanitaire schande, maar een **diepe ontheiliging van de joodse ethische wet**.

Pikuach Nefesh – De plicht om levens te redden

In de joodse wet stelt *Pikuach Nefesh* dat **het redden van een enkel leven voorrang heeft boven bijna elk ander gebod**. De Talmoed leert: *“Wie één leven redt, is alsof hij de hele wereld heeft gered.”* Zelfs op de sabbat, wanneer bijna al het werk verboden is, moet een persoon de wet overtreden om iemand in gevaar te redden. Het negeren van een gewonde persoon – wie dan ook – is een schending van deze heilige plicht.

De soldaten die Mohammed bloedend achterlieten, schonden niet alleen internationale normen, maar ook dit centrale gebod van hun eigen religieuze traditie. Onder *Pikuach Nefesh* waren zij verplicht hem hulp te bieden, zijn leven boven alles te behouden. Hem achterlaten was niet alleen een daad van geweld – het was, in de joodse morele taal, een **chil Hashem**, een ontheiliging van Gods naam.

B'tselem Elohim – Naar het beeld van God

Vanaf het begin van Genesis komt de verklaring: *“En God schiep de mens naar Zijn beeld.”* Dit idee – *B'tselem Elohim* – is de basis van de joodse ethiek en, via deze, van het moderne mensenrechtenrecht. Het bevestigt dat **elk mens, ongeacht nationaliteit, geloof of handicap, goddelijke waardigheid draagt**.

Het loslaten van een hond op een man die zichzelf niet kon verdedigen, was een ontkenning van dat beeld, een handeling alsof de goddelijke vonk alleen binnen één volk bestaat en niet binnen een ander. Dergelijk denken is precies wat de profeten veroordeelden. Jesaja's kreet – *“Houd op met kwaad doen; leer het goede te doen; zoek gerechtigheid, help de onderdrukten”* – eist erkenning van het goddelijke in elk leven.

De daad die Mohammed Bhar doodde, schond daarom niet alleen het humanitair recht, maar ook **de diepste geboden van de joodse morele traditie**. Het verraadde het geloof dat erop staat dat het behoud van leven grenzen overstijgt, en dat wreedheid jegens enig mens een belediging is voor de Schepper.

De morele afrekening

Voor een volk wiens eigen geschiedenis de herinnering aan vervolging draagt, kan de morele plicht niet duidelijker zijn. De grootsheid van het jodendom ligt niet in macht, maar in mededogen; zijn heiligheid wordt niet gemeten door verovering, maar door genade. Veiligheid aanroepen als rechtvaardiging voor wreedheid is de ethiek van de Torah verruilen voor de logica van de farao.

Het eren van *Pikuach Nefesh* en *B'tselem Elohim* vandaag betekent bevestigen dat Mohammed Bhars leven – hoewel Palestijns, gehandicapt en arm – heilig was. Het is erkennen dat zijn dood niet alleen een menselijke tragedie was, maar een spiritueel falen, een verraad aan het goddelijke beeld in ons allemaal.

Epiloog: Getuigenis afleggen

Mohammed Bhar herdenken is het weigeren van de stille uitwissing die vaak volgt op gruweldaden. Hij was geen strijder, geen bedreiging, niet eens in staat om de bevelen te begrijpen die naar hem werden geschreeuwd. Hij was een jonge man met het syndroom van Down en autisme, gevangen in een appartement terwijl soldaten en hun hond zijn huis veranderden in een plaats van terreur. Hij was een persoon wiens leven beschermd had moeten worden, wiens kwetsbaarheden mededogen hadden moeten oproepen, geen geweld.

Zijn moord neemt elk voorwendsel van rechtvaardiging weg en legt de rauwe waarheid bloot: dat wreedheid begint waar empathie eindigt, en dat de waarde van de wet wordt gemeten aan de hand van of deze de machtelozen verdedigt. Zijn verhaal eist meer dan medelijden. Het eist dat we rechtstreeks kijken naar het systeem dat dit mogelijk maakte: een bezettingsregime dat wreedheid normaliseert, een internationale orde die het excu-seert, en een collectieve morele vermoeidheid die tragedie laat herhalen.

Wat overblijft is de plicht om te herinneren – niet als een sentimenteel gebaar, maar als een eis voor morele helderheid. Zijn dood behoort tot het register van de geschiedenis, niet als een anomalie, maar als een waarschuwing. Een samenleving die naar het bloe-dende lichaam van een gehandicapte man kan kijken en niets voelt, is op dezelfde weg ge-stapt die eerdere beschavingen naar de ondergang volgden.

Hem herdenken is zijn naam uitspreken in verzet tegen die onverschilligheid. **Mohammed Bhar**. Een zoon. Een leven dat ertoe deed. Een wond in het geweten van de wereld.

Referenties

Primaire verslagen en berichtgeving

1. **“De moord op Mohammed Bhar.”** *Wikipedia*, laatst bijgewerkt in 2025.
2. **Le Monde** (juli 2024). “In Gaza, het lijden van een jonge man met het syndroom van Down, gedood door een hond van het Israëlische leger.”
3. **Haaretz** (juli 2024). “Man uit Gaza met syndroom van Down gedood door aanvalshond van de IDF.”
4. **The Guardian / ARIJ** (juni 2025). “Wapens van oorlog: Israëls gebruik van aanvalshonden.”
5. **ReliefWeb / Islamic Relief Worldwide** (juli 2024). “Islamic Relief diepbedroefd door de moord op Mohammed Bhar en roept op tot onderzoek.”
6. **Down Syndrome International** (juli 2024). “Verklaring over de dood van Mohammed Bhar in Gaza.”

Mensenrechten- en juridische documentatie

7. **B’Tselem – Het Israëlische Informatiecentrum voor Mensenrechten in de Be-zette Gebieden** (2015). *Wanneer de honden bijten: Het gebruik van honden voor mili-taire doeleinden in de bezette gebieden.*

8. **HaMoked – Centrum voor de Verdediging van het Individu** (2019). *Misbruik in detentie: Getuigenissen uit de gevangenissen van Ofer en Megiddo.*
9. **Breaking the Silence** (2014-2023). *Getuigenissen van voormalige IDF-soldaten over het gebruik van honden en de behandeling van gevangenen.*
10. **Yesh Din – Vrijwilligers voor Mensenrechten** (2023). *Gegevensblad: Handhaving van de wet op IDF-soldaten op de Westelijke Jordaanoever 2019-2023.*
11. **Human Rights Watch** (2021). *Een drempel overschreden: Israëlische autoriteiten en de misdaden van apartheid en vervolging.*
12. **VN-Commissie tegen Marteling** (CAT/C/ISR/CO/5) (2016 en 2022). *Afsluitende opmerkingen over de vijfde en zesde periodieke rapporten van Israël.*
13. **Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR)** (2024). *Rapport van de Speciaal Rapporteur voor de Rechten van Personen met een Handicap.*

Internationaal recht en verdragen

14. **Geneefse Conventies (1949) en Aanvullende Protocolen I en II (1977).**
15. **Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof** (1998).
16. **Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten (ICCPR)** (1966).
17. **Conventie tegen Marteling en Andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (CAT)** (1984).
18. **Conventie inzake de Rechten van Personen met een Handicap (CRPD)** (2006).
19. **Internationale Commissie voor het Recht** (2001). *Artikelen over de verantwoordelijkheid van staten voor internationaal onrechtmatige daden.*

Joodse ethische en theologische bronnen

20. **Hebreeuwse Bijbel / Tanach.** *Genesis 1:26-27 – de mens geschapen b'tselem Elohim (naar het beeld van God).*
21. **Talmoed Bavli, Sanhedrin 37a.** “Wie één leven vernietigt, is alsof hij de hele wereld heeft vernietigd; wie één leven redt, is alsof hij de hele wereld heeft gered.”
22. **Talmoed Bavli, Yoma 85b.** Het principe van *Pikuach Nefesh* – het redden van een leven heeft voorrang boven bijna alle geboden, zelfs op de sabbat.
23. **Mishneh Torah, Hilchot Shabbat 2:1 (Maimonides).** “Gevaar voor leven gaat boven de sabbat.”
24. **Rabbin Jonathan Sacks** (2011). *De waardigheid van verschil: Hoe een botsing van beschavingen te vermijden.* Londen: Continuum.
25. **Rabbin Abraham Joshua Heschel** (1965). *De Profeten.* New York: Harper & Row – over gerechtigheid en het goddelijke beeld.

Secundaire analyses en context

26. **Physicians for Human Rights – Israel** (2020). *Tussen de regels: Medische verwaarlozing en obstructie in conflictzones.*
27. **Amnesty International** (2023). *Israël/OPT: Patroon van straffeloosheid voor moorden in oorlogszones.*
28. **Bureau van de Aanklager van het Internationaal Strafhof** (2021). *Situatie in de Staat Palestina: Voorlopig onderzoeksrapport.*